

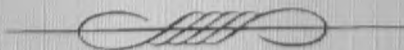
Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Факультет історії, політології та міжнародних відносин
Чернівецька обласна рада
Чернівецька обласна державна адміністрація
Науково-дослідний Центр Буковинознавства (Чернівці)
Чернівецька обласна організація
Національної спілки краєзнавців України

**ХІІ БУКОВИНСЬКА МІЖНАРОДНА
ІСТОРИКО-КРАЄЗНАВЧА КОНФЕРЕНЦІЯ,
ПРИСВЯЧЕНА 185-Й РІЧНИЦІ ВІД ДНЯ
НАРОДЖЕННЯ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА
ТА 160-Й РІЧНИЦІ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
СТЕПАНА СМАЛЬ-СТОЦЬКОГО**

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

Чернівці, 1 – 2 листопада 2019 р.

Чернівці – 2019

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Факультет історії, політології та міжнародних відносин
Чернівецька обласна рада
Чернівецька обласна державна адміністрація
Науково-дослідний Центр Буковинознавства (Чернівці)
Чернівецька обласна організація
Національної спілки краєзнавців України

**ХІІ БУКОВИНСЬКА МІЖНАРОДНА
ІСТОРИКО-КРАЄЗНАВЧА КОНФЕРЕНЦІЯ,
ПРИСВЯЧЕНА 185-Й РІЧНИЦІ ВІД ДНЯ
НАРОДЖЕННЯ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА
ТА 160-Й РІЧНИЦІ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
СТЕПАНА СМАЛЬ-СТОЦЬКОГО**

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

Чернівці, 1 – 2 листопада 2019 р.

Чернівці
Технодрук
2019

УДК: 94(477) (063)

Б906

*Друкуються за ухвалою вченої ради факультету Історії,
політології та міжнародних відносин Чернівецького
національного університету імені Юрія Федьковича
(протокол № 3 від 30.10.2019 р.).*

Редакційна колегія:

Голова: д.і.н., проф. О.В. Добржанський.

Члени: д.і.н., проф. В.М. Ботушанський, д.і.н., проф. Ю.І. Макар,
д.і.н., проф. Т.В. Марусик, к.і.н., доц. Г.М. Скорейко, к.і.н., доц.
А.В. Федорук, к.і.н., доц. Г.М. Яценюк, к.і.н., доц. М.Р. Гуйванюк
(відповідальний секретар).

Рецензенти:

Юрій М.Ф., доктор історичних наук, професор,

Райківський І.Я., доктор історичних наук, професор.

Б906 XII Буковинська міжнародна історико-краєзнавча конференція, присвячена 185-й річниці від дня народження Юрія Федьковича та 160-й річниці від дня народження Степана Смаль-Стоцького. Тези доповідей, Чернівці, 1 – 2 листопада 2019 р. / Наук ред. О.В. Добржанський. Чернівці: Технодрук, 2019. 172 с.

У збірнику тез учасників конференції на основі сучасних методологічних підходів розглядаються актуальні питання історичного минулого Буковини та Північної Бессарабії, історії України, історіографії, джерелознавства, історичної й політичної регіоналістики та етнології. Для науковців, студентів та широкого загалу читачів.

УДК: 94(477) (063)

*Тези доповідей конференції друкуються в рамках виконання
регіональної програми «Буковинські студії VIII».*

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

Филипчук О. Християнські міти з периферії Європи: Бруно Кверфуртський і хрещення Русі.....	67
Христан Н. Князь та Король Данило Романович в інтелектуальній думці галицьких українофілів другої половини ХІХ ст.: конструювання образу.....	69
Ковалець Т. Мешканці козацьких таборів некомбатанти під час збройних виступів Війська Запорозького до Хмельниччини: спроба актуалізації образу.....	71
Івасюк О. Політична, громадська та публіцистична діяльність Осипа Безпалка.....	73
Кобута Л. До питання взаємин лідера «молодого» крила УСДП В.Левинського і керівника буковинських соціал-демократів О.Безпалка у 1906-1912 рр.....	75
Паска Г. Участь Лева Бачинського у діяльності Загальної української ради (ЗУР).	77
Яценюк Г. Особливості формування фінансової системи урядом Української центральної ради.....	79
Марчук О. Ради міністрів освіти та ісповідань на чолі з Іваном Огієнком: роль у державотворчому процесі УНР (1919 – 1920 рр.).....	81
Комарніцький О., Комарніцька Л. Реакція студентів педвишів радянської України на міжнародні події (20-30-ті рр. ХХ ст.).....	83
Гуменюк О. Українська радянська сім'я: специфіка перетворень.....	85
Паска Б. «Програма укомуністів» в контексті реалізації секретної справи КДБ «Блок».....	87
Коляда І., Коляда Ю. Вплив особистості С.Жадана на утвердження української мови: історико-культурний аспект.....	89
Притулюк В. Пам'ять поляків та українців про міжнаціональний конфлікт у роки Другої світової війни на прикладі фільму В.Смажовського «Волинь».....	91

**МЕШКАНЦІ КОЗАЦЬКИХ ТАБОРІВ НЕКОМБАТАНТИ
ПІД ЧАС ЗБРОЙНИХ ВИСТУПІВ ВІЙСЬКА
ЗАПОРОЗЬКОГО ДО ХМЕЛЬНИЧЧИНИ:
СПРОБА АКТУАЛІЗАЦІЇ ОБРАЗУ**

Для запорозького війська під час повстань кінця XVI – першої половини XVII століття було характерне пересування основної частини війська під прикриттям вазового табору, котрий ставав своєрідним рухомим містечком-укріпленням. Мешканцями такого табору були не тільки професійні вояки, а й чимало інших категорій людності.

Поділ на бойовий та допоміжний склад був звичним для європейських армій раннього нового часу, причому відсоткове відношення допоміжного складу в них становило від половини до двох третин вояків.

Козацтво у таборах під час вказаних повстань теж було дуже різношерсте. Крім бойових підрозділів, поділених на полки, сотні й десятки, іншу половину війська становили наступні категорії.

«**Безкоштовна робоча сила**» (тут і далі у лапках курсивом виокремлені наші альянзи), «**мотлох**», як називали цих людей самі козаки, «**chasza**» (череда), як іменували їх поляки, під час повстань становили найчисельнішу групу мешканців табору некомпатантів, можливо, подекуди навіть чисельнішу за бойові підрозділи. До неї належали переважно селяни, рідше міщани Подніпров'я, котрі приєдналися до повсталих козаків (показалися), не вміли або погано вміли володіти зброєю, тому брали участь в боях тільки у винятковій, критичній ситуації, однак все ж під впливом агітації запорожців хотіли здобути козацькі права та вольності. Працювали фізично в основному під час спорудження деревно-земляних укріплень. Можливо, проживали окремо від бойових підрозділів, навіть в окремій частині табору. Найнеспокійніший елемент під час проведення чорних рад.

«**Жони, дітки і худібка**» (формулювання у різних видозмінах зустрічається у багатьох листах запорожців). Перевезення вояками в обозах своїх дружин та дітей було поширеною практикою навіть у наймодернішій на той час

шведській армії. Дружини й діти займалися господарством козаків, зокрема худобою, котра, як стає зрозуміло із джерел, була винятково важливою у козацькому світогляді.

У травні 1596 р. повстанське військо Северина Наливайка, яке відступало під тиском коронних підрозділів, налічувало близько 6 тис. осіб, однак у таборі було тільки бойового складу «до двох тисяч людей добре до бою придатних», тобто решту становили допоміжні підрозділи, а також чимало «дружин і дітей» козаків.

Українські козаки, які втекли в Московщину під час та після козацько-польської війни 1638 р., свідчили московським чиновникам, що під час розірвання козацьких таборів «дружин і дітей поляки відбили у них» в боях під Лубнами 16 травня та під Жовнином у червні 1638 р.

До цієї категорії можна віднести також захоплених у різних війнах та набігах конкубін із татарських, турецьких, московських і білоруських земель.

«Обслуговуючий персонал козаків» – «хлопці», «челядь», «пахолки», «джури» – помічники козаків-товаришів, повноправних учасників військової корпорації, відігравали роль слуг, вели приватне господарство козаків, забезпечували їх побут. Походили переважно із Подніпров'я, а також частина їх була воєнною здобиччю, як і конкубіни. Ця категорія лишень умовно належала до некомбатантів, оскільки дехто із джур були зброєносцями козаків і часто повноцінно билися пліч-о-пліч з товаришами.

«Обслуговуючий персонал Війська» становили «візники (...), ковалі, стельмахи, римарі та інші до гармат потрібні» ремісники (з інструкції запорозьким послам до короля 13 січня 1627 р.). Становили невід'ємний елемент запорозького війська, у мирний час отримували визначену платню. Їх теж тільки умовно можна віднести до некомбатантів, бо, вірогідно, частина з них на власний розсуд брала участь у боях.